

ԱՒԱԳ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

ԿԱՐԳ ՈՏՆԱԼՈՒԱՅԻ

*Ժամերգութեան սկսելէ առաջ վարագոյրը
կը բացուի:*

ՔՀՆ. *Օրհնեալ Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս: Ամէն:*

*Հայր մեր որ յերկինս ես, սուրբ եղիցի անուն
քո: Եկեսցէ արքայութիւն քո. եղիցին կամք քո
որպէս յերկինս եւ յերկրի: Զհաց մեր հանապա-
զորդ տուր մեզ այսօր: Եւ թող մեզ զպարտիս
մեր, որպէս եւ մեք թողումք մերոց պարտապա-
նաց: Եւ մի՛ տանիր զմեզ ի փորձութիւն, այլ
փրկեա զմեզ ի չարէ: Զի քո է արքայութիւն եւ
զօրութիւն եւ փառք, յաւիտեանս: Ամէն:*

ՍԱՂՄՈՍ 51 (50)

*Յօղեա յիս մըշտկաւ եւ սուրբ եղէց, լուս
եւ քան ըզձիւն սպիտակ եղէց:*

*Ողորմեա ինձ Աստուած ըստ մեծի ողոր-
մութեան քում, ըստ բազում գրթութեան քում
քաւեա զանօրէնութիւնն իմ:*

*Առաւել լըւա՛ զիս յանօրէնութենէ իմմէ,
եւ ի մեղաց իմոց սուրբ արա զիս:*

*Զանօրէնութիւնս իմ ես ինձէն զիտեմ, եւ
մեղք իմ առաջի իմ են յամենայն ժամ:*

*Քեզ միայն մեղայ Տէր, եւ չար առաջի քո
արարի:*

*Որպէս արդար եղիցիս ի բանըս քո, եւ
յաղթող ի դատել քեզ:*

*Սիրտ սուրբ հաստատեա յիս, Աստուած,
եւ հոգի ուղիղ նորոգեա ի փորի իմում:*

*Տէր եթէ զչըրթունս իմ բանաս, բերան իմ
երգեսցէ զօրհնութիւնն քո:*

*Փառք Հօր եւ Որդոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ,
այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից: Ամէն:*

MAUNDY THURSDAY

WASHING OF FEET

The curtain opens when the service starts.

PRS. Blessed be our Lord Jesus Christ. Amen.

Our Father, who art in heaven, hallowed be Thy name. Thy kingdom come. Thy will be done on earth as it is in heaven. Give us this day our daily bread. And forgive us our trespasses, as we forgive those who trespass against us. And lead us not into temptation, but deliver us from evil. For Thine is the kingdom and the power and the glory, forever. Amen.

PSALM 51

Purge me with hyssop, and I shall be clean; wash me, and I shall be whiter than snow.

Have mercy on me, O God, according to your steadfast love; according to your abundant mercy blot out my transgressions.

Wash me thoroughly from my iniquity, and cleanse me from my sin.

For I know my transgressions, and my sin is ever before me.

Against you, you alone, have I sinned, and done what is evil in your sight;

So that you are justified in your sentence and blameless when you pass judgement.

Restore to me the joy of your salvation, and sustain in me a willing spirit.

O Lord, open my lips, and my mouth will declare your praise.

Glory be to the Father and to the Son and to the Holy Spirit, now and always and forever and ever. Amen.

Այսօր կանգնեցաւ աւազան մըկըրտու-
թեան ի թողութիւն մեղաց մերոց:

Այսօր Տէրըն մեր լուանայր զոտս աշա-
կերտացն եւ պատուիրէր զայս ասելով:

Մի ոմն ի ձէնջ եղբարք մատնելոց է զիս ի
մահ եւ որոշի յաշակերտացդ:

Զայն լուեալ Պետրոսի ականարկէր առ Յով-
հաննէս հարցանել թէ ով իցէ:

Բանըն զոր ասաց Յիսուս տրրամեցոյց
զիւր զաշակերտան եւ խռովեցան ամենեքեան:

On this day a wash basin has been set up, a
washing for the remission of sins.

On this day our Lord, while washing the
disciples' feet, said:

“One of you, brothers, will betray me to
death; he will withdraw from you, my disciples.”

Having heard this, Peter made a sign to John
to ask: “Who is he?”

The word spoken by Jesus made his disci-
ples sorrowful, and they were all troubled in spirit.

*Aysor ganknétsav avazan mûgûrdootyan i toghootyoon méghats mérots.
Aysor Dêrûn mér lûvanayr zods ashagêrdatsn yév badvirér zays asêlov.
Mi vomn i tsénch yéghpark madnélots é zis i mah yév voroshi hashagêrdatst.
Zayn lûvyal Bédrosi agnargér ar Hovhannés hartsanél té ov itsé.
Panûn zor asats Hisoos dûrdmêtsooyts zyoor zashagêrdsn yév khrovétsan aménékyan.*

ՔԱՐՈԶ

EXHORTATION

ԱՐԿ. Եւ եւս գոհութիւն եւ երկրպագութիւն
մատուցուք Տեառն մերոյ եւ փրկչին Յիսուսի
Քրիստոսի, որ է ճառագայթ փառաց եւ ծա-
գումն էութեան՝ անսկզբնական բնութեանն
Հօր: Որ նոյն ինքն այսօր՝ անբաժանելի գորով
յէական լուսոյն, խոնարհեցոյց զինքն յաղքատ
բնութիւնս մեր. առեալ զկերպարանս ծառայի,
կատարեաց զսնօրինական փրկագործութիւնն,
լուաց զոտս աշակերտացն յօրինակ մեզ: Աղա-
չեսցուք եւ խնդրեսցուք ի նմանէ, զի եւ այժմ
խոնարհեսցի մարդասիրութեամբ իւրով՝ ի ժո-
ղովարանս մեր, եւ լուացմամբ երեւելի ջրոյս
այսմիկ, շնորհօք սրբեսցէ զաներեւոյթ հոգիս
մեր ի մեղաց մերոց. ամենակալ Տէր Աստուած
մեր կեցուցէ եւ ողորմեսցի:

DCN. Again let us offer thanks and adoration to
our Lord and Savior Jesus Christ, who is the ray
of glories and the begotten from the nature of
the Father without beginning. He himself being
undivided from the eternal light, today humbled
himself to our poor nature. He took the form of a
servant and fulfilled the economy of redemption –
washed the feet of his disciples as an example for
us. Let us beseech him and entreat him, so that he
may now also be inclined to come down with his
loving kindness in our assembly, and by means of
the visible washing of this water, he may, through
his grace, cleanse our invisible souls from our
sins. May the almighty Lord, our God, save us and
have mercy upon us.

ԱՂՈԹՔ

PRAYER

ՔՀՆ. Տէր ողորմեա: (Տասնըեքու անգամ կրկնել)
Հրեշտակներու եւ մարդկութեան արարիչ,
Միածին Որդի՝ մեր Տէրը եւ Փրկիչը Յիսուս Քրիս-
տոս, այրող կրակի Աստուած, կը փառաւորենք
քեզ, քու աստուածային փառքին կը սարսափին

PRS. Lord, have mercy. (Repeat twelve times)
We glorify you, O only-begotten Son and
Word of the Father, our Lord and our Savior Jesus
Christ, Lord and creator of angels and mankind,
God of flaming fire, whom even the fiery hosts are

նայիլ նոյնիսկ հրեղէն գորութիւնները, ուստի սերովբէները իրենց թեւերով կը ծածկեն իրենց դէմքը, տէրութեանդ աթոռին առջեւ անդադար փառաբանութիւն մատուցելով:

Այսօր աստուածային մարդասիրութեամբ խոնարհեցար քու առաքեալներուդ ծունկերուն, լուսցիր անոնց հողեղէն ոտքերը եւ բարի ու գեղեցիկ օրինակը աւանդեցիր մեզի:

Եւ արդ, բարերար եւ բազումողորմ Տէր, ինչպէս այն ատեն թերադրութեամբ դաստիարակեցիր մեզ հետեւելու քու փրկագործ խոնարհութեանդ, շնորհէ այժմ մեզի՝ մեղաւոր ծառաներուդ, որ այս ջուրով մեղքերու թողութիւն ստանանք, եւ երկրպագութեամբ խնդրենք քու մարդասէր շնորհքներուդ գութը, որպէսզի այս նոյն օրինակով, երբ իրարու ոտքերը լուանք եւ մեր տկար անձերը քու կենարար աւանդութիւնը կատարեն, մեր վրայ հեղուս քու ամենաուս եւ ամենազօր շնորհքդ եւ մաքրես մեզ մեր բոլոր աղտեղութիւններէն եւ մեղքերու շաղախումներէն:

Զգեցուր մեզի, Տէր, քու ճշմարիտ խոնարհութիւնդ, հեզութիւնդ, քաղցրութիւնդ եւ սէրդ, այսինքն՝ օրէնքներու կատարելութիւնը, որ ցուցաբերեցիր քու մաքրափայլ աշակերտներուդ, որպէսզի մենք ալ քու փրկաւէտ չարանքներուդ յիշատակը կատարելով՝ առաքեալներու սուրբ դասին հետ արժանի ըլլանք լուսափայլ յարութիւնդ տօնելու եւ անոնց հետ խոստովանելու քեզ՝ Քրիստոս մեր Աստուածը, փառաւորելով Հօրը եւ Սուրբ Հոգիին հետ, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից: Ամէն:

Ապա Բահանան խաչակնիքով կոնփիմ մէջ ջուր կը լեցնէ եւ կ'ըսէ (Սդ 29(28).3).--

Քշն. Զայն Տեառն ի վերայ ջուրց, եւ Աստուած փառաց որոտաց, եւ Տէր ինքն ի վերայ ջուրց բազմաց:

terrified to look upon your divine glory. Thus even the Seraphim cover with wings and hide their faces, unceasingly offering glories before your royal throne.

Because of your divine love for mankind, today you stooped down to the knees of your disciples and washed the feet of mortals, giving us a good and beautiful example.

And now, O beneficent and merciful Lord, as you showed and educated us at that time that we should conform to your salvific humility, grant us now also, your sinful servants, falling down on our faces, beseeching you for your gracious loving kindness so that with this water we may receive remission of sins; so that through this same example, when we wash each other's feet and as weak creatures we fulfill your life-giving tradition, you may pour out upon us your all-abounding and all-powerful grace and may cleanse us from all impurities and our manifold sins.

Clothe us, O Lord, with your true humility and meekness and kindness and love, which is the fulfillment of your law, which you fulfilled and taught your resplendently clean disciples, so that we also, by commemorating your salvific passion, may be worthy, together with the holy apostles, to celebrate your radiant resurrection, and together with them to confess you, O Christ our God, and to glorify you with the Father and the Holy Spirit, now and always, and forever and ever. Amen.

Then the priest pours water in the basin making the sign of cross and says (Ps 29:3):

PRS. The voice of the Lord is over the waters; the God of glory thunders, the Lord, over mighty waters.

Ընթերցում Ելքի Գիրքէն (30.17-21)

Տէրը Մովսէսին պատուիրեց, ըսելով.

– Պղինձէ խարխախով պղինձէ աւազան մը շինել տուր, որպէսզի լուացուելու ծառայէ: Զայն Հանդիպումի Վրանին եւ զոհասեղանին մէջտեղը դիր եւ ջուրով լեցնել տուր, որպէսզի Ահարոնը եւ իր որդիները այդ ջուրով իրենց ձեռքերն ու ոտքերը լուան: Երբ Հանդիպումի Վրանը կը մտնեն, կամ երբ զոհասեղանին կը մօտենան՝ պաշտամունք կատարելու եւ կրակով ինծի զոհ մատուցանելու համար, ջուրով պէտք է լուացուին, որպէսզի չմեռնին: Ասիկա յաւիտենական կանոն պիտի ըլլայ Ահարոնին եւ իրմէ ետք եկող բոլոր սերունդներուն համար: Ամէն պաշտամունքէ առաջ եւ ետք պէտք է իրենց ձեռքերն ու ոտքերը լուան, որպէսզի չմեռնին:

Ընթերցում Պօղոս Առաքեալի Կորնթացիներուն գրած առաջին նամակէն (10.1-4)

Եղբայրներ՛ր, մի՛ մոռնաք որ Եգիպտոսէն ելլող մեր հայրերը բոլորն ալ ամպին առաջնորդութեան եւ պահպանութեան տակ էին եւ բոլորն ալ Կարմիր ծովէն անցան, եւ Մովսէսի հետեւելով՝ բոլորն ալ մկրտուեցան ամպին եւ ծովուն մէջ: Բոլորն ալ նոյն հոգեւոր ուտելիքը կերան եւ բոլորն ալ նոյն հոգեւոր ըմպելիքը խմեցին, որովհետեւ խմեցին հոգեւոր ժայռէ մը՝ որ իրենց հետ կ'երթար. եւ այդ ժայռը Քրիստոս ինքն էր:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ՊԼՈՒՋ

ԵՐԶՆԿԱՅԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻՆ ԽՐԱՏԱԿԱՆԸ
ՍԻՐՈՅ ՄԱՍԻՆ

Աստուած սէր է, կ'ըսէ Որոտման որդին՝ Քրիստոսի սիրելի աշակերտը Յովհաննէս, եւ ան որ կը սիրէ՝ Աստուծոյ մէջ կը բնակի եւ Աստուած՝ իր մէջ:

Ան որ զԱստուած կը սիրէ, կը սիրէ նաեւ իր եղբայրը, որովհետեւ զԱստուած սիրելը եղբայրը սիրելով կ'արտայայտուի: Եթէ մէկը չի սիրեր իր եղբայրը, որ կը տեսնէ, ինչպէ՞ս կրնայ սիրել զԱստուած, որ չի տեսներ: ԶԱստուած սիրած կ'ըլլանք, երբ հոգեւոր սիրով մեր եղբայրը կը սիրենք եւ ոչ թէ մարմնաւոր սիրով:

A reading from the Book of Exodus (30:17-21)

The Lord spoke to Moses:

You shall make a bronze basin with a bronze stand for washing. You shall put it between the tent of meeting and the altar, and you shall put water in it; with the water Aaron and his sons shall wash their hands and their feet. When they go into the tent of meeting, or when they come near the altar to minister, to make an offering by fire to the Lord, they shall wash with water, so that they may not die. They shall wash their hands and their feet, so that they may not die: it shall be a perpetual ordinance for them, for him and for his descendants throughout their generations.

A reading from the First Letter of St. Paul to the Corinthians (10:1-4)

I do not want you to be unaware, brothers and sisters, that our ancestors were all under the cloud, and all passed through the sea, and all were baptized into Moses in the cloud and in the sea, and all ate the same spiritual food, and all drank the same spiritual drink. For they drank from the spiritual rock that followed them, and the rock was Christ.

HOMILY ABOUT LOVE

BY HOVHANNÉS BLOOZ VARTABÉD
FROM YÉRZÛNGA

“God is love,” says the son of thunder, John, the beloved disciple of Christ; and whoever abides in love abides in God and God in him.

He who loves God loves also his brother, because love for God is made manifest by loving of a brother. If he does not love the brother whom he sees, how can he love God whom he does not see? By this we know that we love God when we love our brother with a spiritual love and not carnal love.

Ան որ իր եղբայրը կը սիրէ, Աստուծոյն կը ճանչցուի եւ ինք ալ զԱստուծոյն կը ճանչնայ: Իսկ ով որ չի սիրեր իր եղբայրը ցաւակից դառնալով անոր, հետեւ է Աստուծոյն եւ աստուծային շնորհքները չի կրնար ընդունիլ: Ով որ իր եղբայրը մաքուր սրտով կը սիրէ, Աստուծոյ բնակարան կը դառնայ, եւ Աստուծոյն իր մէջ կը բնակի: Որովհետեւ Տէրը ինք մեզ սիրեց եւ իր շնորհակցութեան Հոգին դրկեց մեր մէջ բնակելու համար, որպէսզի մեր իմանալի Հոգին Աստուծոյ անխմանալի Հոգին կապուի սիրոյ միջոցաւ: Եւ ինչպէս ինք սիրեց մեզ, նոյնպէս մեզմէ սէր կը պահանջէ իրարու հանդէպ:

Տեսէք թէ սէրը մարդս որքան կը մօտեցնէ Աստուծոյն եւ Աստուծոյն նման կը դարձնէ, որովհետեւ Աստուծոյն իր սիրով մարդոց նման եղաւ եւ ցոյց տուաւ թէ մարդիկ ալ իրենց սիրով Աստուծոյն նման պիտի ըլլան: Արդարեւ, Աստուծոյն այնքան սիրեց աշխարհը, որ մինչեւ իր միածին Որդին դրկեց աշխարհի փրկութեան համար: Եթէ մենք զիրար սիրենք՝ ինչպէս Աստուծոյն մեզ սիրեց, ո՛չ մէկ չարիք կրնայ խափանել մեր սէրը: Ով որ սէր ունի, յայտնի է մարդոց եւ աներկիւղ՝ Աստուծոյն: Որովհետեւ անիկա մեղքին պատճառով մահուան երկիւղը չունի, այլ Աստուծոյն սիրովը զինուած՝ անվախ կ'ըլլայ բոլոր երկիւղալի փորձանքներէն: Հոն ուր սէր կայ՝ վախ չկայ, ինչպէս Յովհաննէս կ'ըսէ, սէրը վախ չի ճանչնար, ընդհակառակը, կատարեալ սէրը վախը կը վանէ: Վախը մտատանջութիւն կը պատճառէ, մինչ սէրը՝ վատահոլութիւն: Սէրը կը հալածէ վախը: Հոն ուր սէր չկայ, մեծ եւ անհեղ դատաստանի օրուան դատապարտութեան վախը եւ կորուստին սարսափը կայ: Մինչդեռ սէրը մարդս անվախ կը դարձնէ ամէն տեսակի պատիժէ, այն տեսակ սէր մը, որ ամբողջութեամբ զերծ է կասկածէ, որովհետեւ կասկած եւ սէր իրարու հետ հայտ չեն:

Պէտք է գիտնանք, թէ սէրը ոչ միայն յաւիտեանական կեանքի մէջ խաղաղութեան իր պտուղը կու տայ, այլ այս աշխարհիս մէջ իսկ կը հալածէ ամէն տեսակի թշնամութիւն, այսինքն՝ նախանձ, ատելութիւն, ոխակալութիւն, չարութիւն, չարախօսութիւն, հայհոյութիւն, տրտունջք, բամբասանք, հպարտութիւն, ամբարտաւանութիւն, մանաւանդ չարիքներուն մայրը հանդիսացող դրամապաշտութիւն եւ ազահոլութիւն:

He who loves his brother is known by God and he knows God. And he who does not love his brother with compassion is a stranger to God and cannot receive divine grace. And he who loves his brother with a pure heart becomes a dwelling place for God and God dwells in him. Indeed, the Lord himself loved us and sent the Spirit of Truth to abide in us, so that through love our intelligible spirit may be united with the unattainable Spirit of God. And as he loved us, likewise he demands from us to love one another.

Behold, how love brings us closer to God: It makes man God-like, for God with his love became like us, mankind. And he showed that mankind also with their love will become like God. For God so loved the world that he sent his only-begotten Son for the salvation of the world. And if we love one another, as God himself loved us, there can be no evil that can hinder our love. He who loves is known by human beings and is confident before God, because he has no fear of death caused by sin; rather he is armed with the love of God and remains fearless from all fearful dangers. Where there is love, there is no fear. As John says, there is no fear in love, on the contrary, perfect love casts out fear; for fear has to do with punishment, and love with confidence; fear is driven away by love. And where there is no love there is the fear of condemnation and fear of perdition on the great dreadful day of judgment. But love makes man fearless of all punishment. A kind of love that is completely free of doubt, because doubt and love cannot coexist together.

It is evident that love not only in life eternal bears its fruits of peace but also in this world drives away all enmities – jealousy, hatred, vengeance, evil words and deeds, blasphemy, complaint and gossip, arrogance and vainglory, and particularly the mother of all evil, the love of money and greed.

Արդ, ով որ սէր ունի, այս տեսակ բոլոր չարիքներէն կը հեռանայ եւ կը հասնի ամբողջական բարիին, այսինքն՝ երկնային անվտանգ եւ խաղաղ հանգիստին: Սէրէն աւելի խաղաղարար ի՞նչ բան կայ: Անհիկա ազատ կը պահէ մարդս ամէն տեսակի խռովութենէ, եւ աստուածային կամքը կատարել կու տայ:

Սէրը երկնքի արքայութեան բանալին է եւ յաւիտենական կեանքի ճամբան:

Սէրը մարդիկը Աստուծոյ որդի կը դարձնէ եւ երկնքի արքայութեան ժառանգորդ:

Սէրը նիւթական մեր բնութիւնը աննիւթականի կը փոխէ եւ մահկանացու բնութիւնը անմահութեան կը դերափոխէ:

Սէրը երկրայինները երկնային կը դարձնէ եւ հողեղէնները՝ հրեղէն:

Արդ, ո՞վ կրնայ սիրոյ անչափելի մեծութեան մասին խօսիլ: Անբացատրելի եւ աննկարագրելի է անհիկա: Ճիշդ ինչպէս անքննելի է Աստուածութեան անեղ բնութիւնը, նոյնպէս ալ անքննելի է սիրոյ բնութիւնը: Եւ ինչպէս Աստուած անհասանելի է, բայց բոլորիս մօտիկ է եւ կը բնակի հեզերուն, խոնարհներուն եւ անոնց մէջ՝ որոնք իր խօսքերէն կը դողան, նոյնպէս ալ սէրը մօտիկ է բոլոր իրեն ցանկացողներուն եւ կը բնակի զինք փնտոտողներուն մէջ: Սէրը Աստուծոյ պէս մօտիկ է անոնց՝ որոնք զինք կը փնտոտեն, որովհետեւ Աստուած սէր է եւ սէր կը կամենայ, մաքուր սրտէ եւ անկեղծ հաւատքէ բղիսած սէր:

ՍՐԿ. Ալէլուիա, ալէլուիա:
Պատրաստ արարեք առաջի իմ ըզսեղան՝
ակն յանդիման նեղչաց իմոց (Սղ 23 (22).5):

ԴՊՐ. Ալէլուիա, օրթի:
ՔՀՆ. Խաղաղութիւն ամենեցուն:
ԴՊՐ. Եւ ընդ հոգւոյդ քուս:
ՍՐԿ. Երկիրդածութեամբ լրլարուք:
ՔՀՆ. Սրբոյ Աւետարանիս Յիսուսի Քրիստոսի
որ ըստ Յովհաննու (13.1-11):
ԴՊՐ. Փառք քեզ, Տէր, Աստուած մեր:
ՍՐԿ. Պռօսխումէ:
ԴՊՐ. Ասէ Աստուած:

Therefore, he who has love stays away from all these evils and reaches the rest of heavenly peace, which is the perfect good. What is more peaceful than love – to be free from all kinds of troubles and to do the will of God?

Love is the key to the kingdom of heaven and the way to eternal life.

Love makes man sons of God and heirs of the heavenly kingdom.

Love makes our corruptible nature incorruptible and transforms us from the state of mortality to immortality.

Love transforms the worldly beings to heavenly beings, and those created of dust into fiery beings.

And now, who can speak about the immeasurable greatness of love? It is unspeakable and ineffable? Just as the uncreated nature of God is inscrutable, so is also the nature of love. And as God is unreachable and yet is close to all and dwells in the humble and the meek and in those who tremble at his Word, so also is love close to all who desire it and it comes and dwells in those who seek it. Those who seek love, like God, love is close to them, for God is love and he desires love that springs from a pure heart and sincere faith.

CHR. Alleluia! Alleluia!
You prepared a table before me in the presence of my enemies. (Ps 23.5)

DCN. Alleluia! Rise!
PRS. Peace be to all.
CHR. And with your spirit.
DCN. Listen in awe.
PRS. To the holy Gospel of Jesus Christ according to John. (13:1-11)
CHR. Glory be to you, Lord, our God.
DCN. Be attentive.
CHR. God is speaking.

ՔՀՆ. Մեր Տէրը Յիսուս Քրիստոս:

Զատիկի տօնին նախօրեակին, Յիսուս գիտնալով թէ հասած է ժամը, երբ այս աշխարհէն իր Հօրը քով պիտի երթայ, սիրեց անոնք որոնք այս աշխարհի մէջ իրեն հետեւորդ էին եւ ծայր աստիճան սիրեց զանոնք:

Երբ Յիսուս եւ իր աշակերտները ընթրիք կ'ընէին, Սատանան արդէն իսկ Իսկարիոտացի Սիմոնի որդիին՝ Յուդայի մտքին մէջ դրած էր Յիսուսը մատնելու խորհուրդը: Յիսուս գիտնալով հանդերձ որ Հայրը ամէն իշխանութիւն տուած է իրեն եւ թէ ինք Աստուծոյ եկած է եւ Աստուծոյ կ'երթայ, ելաւ սեղանէն, մէկ կողմ դրաւ իր վրայի հագուստը եւ զենջակ մը առնելով՝ մէջքին կապեց: Ապա ջուր առնելով՝ լեցուց կոնքին մէջ եւ սկսաւ աշակերտներուն ոտքերը լուալ եւ մէջքին կապած զենջակով սրբել: Երբ եկաւ Սիմոն Պետրոսի մօտ, անիկա ըսաւ.

- Տէ՛ր, դո՞ւն իմ ոտքերս պիտի լուաս:

Յիսուս պատասխանեց.

- Ինչ որ կ'ընեմ՝ դուն հիմա չես հասկնար, բայց յետոյ պիտի հասկնաս:

Պետրոս ըսաւ.

- Երբե՛ք դուն իմ ոտքերս պիտի չլուաս:

Յիսուս պատասխանեց.

- Եթէ ոտքերդ չլուամ՝ ինծի հետ բաժին պիտի չունենաս:

- Տէ՛ր,- ըսաւ Սիմոն Պետրոս,- ուրեմն ո՛չ միայն ոտքերս լուա, այլ նաեւ ձեռքերս եւ գլուխս:

Յիսուս պատասխանեց.

- Ան որ լուացուած է՝ մաքուր կ'ըլլայ, հետեւաբար միայն ոտքերը լուալ պէտք է: Դուք մաքուր էք, բայց ո՛չ բոլորդ:

Քանի Յիսուս գիտէր թէ ո՛վ պիտի մատնէր զինք, ահա թէ ինչո՛ւ ըսաւ՝ «Դուք մաքուր էք, բայց ոչ բոլորդ»:

ՔԱՐՈՉ

Աստուած մեծ եւ սքանչելագործ զօրութիւն, անեղանելի բընութիւն, որ ողորմութեամբ հաճեցար առնել զարարածս ամենայն յոչընչէ, աղաչեմք:

ԴՊՐ. Լուր, Տէր, եւ ողորմեա:

PRS. Our Lord Jesus Christ.

Now before the festival of the Passover, Jesus knew that his hour had come to depart from this world and go to the Father. Having loved his own who were in the world, he loved them to the end.

The devil had already put it into the heart of Judas son of Simon Iscariot to betray him. And during supper Jesus, knowing that the Father had given all things into his hands, and that he had come from God and was going to God, got up from the table, took off his outer robe, and tied a towel around himself. Then he poured water into a basin and began to wash the disciples' feet and to wipe them with the towel that was tied around him. He came to Simon Peter, who said to him,

“Lord, are you going to wash my feet?”

Jesus answered,

“You do not know now what I am doing, but later you will understand.”

Peter said to him,

“You will never wash my feet.”

Jesus answered,

“Unless I wash you, you have no share with me.”

Simon Peter said to him, “Lord, not my feet only but also my hands and my head!”

Jesus said to him,

“One who has bathed does not need to wash, except for the feet, but is entirely clean. And you are clean, though not all of you.”

For he knew who was to betray him; for this reason he said, “Not all of you are clean.”

EXHORTATION

O God great and wonderworking power, uncreated nature, who through your steadfast love, were pleased to create all creatures from nothing; we beseech you.

CHR. Hear us, O Lord, and have mercy.

Եղեր մարդ ճշմարիտ՝ անճառելի ծագումն
եւ ճառագայթ անհասանելի անխմանալի Հօր,
եւ եկիր ի փրկութիւն մեզ մարդասէր, աղաչեմք:

ԴՊՐ. Լուր, Տէր, եւ ողորմեա:

Եղեր լրումն օրինաց եւ մարգարէից, եկիր
կամաւ ի վերնատունըն խորհրդոյ, լրացեր զոտս
աշակերտաց քոց անճառելի խոնարհութեամբ,
աղաչեմք:

ԴՊՐ. Լուր, Տէր, եւ ողորմեա:

Ողորմեաց մեզ, Տէր Աստուած մեր, ըստ
մեծի ողորմութեան քում, ասասցուք ամենքեան
միաբանութեամբ:

ԴՊՐ. Տէր ողորմեա, Տէր ողորմեա, լուր Տէր եւ
ողորմեա:

ԳԱՆՁ

Այս խորհուրդ լըցաւ, անդ գուշակեցաւ,
աստ կատարեցաւ:

Աստուած մարդացաւ, նդ օրինօք մտաւ,
քահանայացաւ:

Նոր խորհուրդ բացաւ, որ ի ծունկս անկաւ,
ղենջակ ըստաւ:

Տէր քոյին շնորհաւ, լրա զմեզ բազկաւ,
արբո բաժակաւ:

Ահա ազատեա ըզմեզ ի մեղաց, քաւիչ
յանցանաց, աղաչեմք:

Սիրտ իմ սասանի, սարսափ զիս ունի,
վասըն Յուդայի:

Նա ոչ ամաչէ, եւ ոչ զարհուրի, սիրողն
արծաթի:

Տէր իմ, արժանի արա զմեզ հացի, քո սուրբ
սեղանի:

Ահա ազատեա ըզմեզ ի մեղաց քաւիչ
յանցանաց, աղաչեմք:

You became true man, unspeakable begin-
ning and light of incomprehensible and unfathom-
able Father, and came for our salvation, O lover of
mankind; we beseech you.

CHR. Hear us, O Lord, and have mercy.

You became the fulfillment of the Law and
the prophets; you came willingly to the mystical
Upper Room and washed the feet of your disci-
ples, in an ineffable humility; we beseech you.

CHR. Hear us, O Lord, and have mercy.

Have mercy upon us, O Lord our God, ac-
cording to your great mercy. Let us all say with
one accord:

CHR. Lord, have mercy, Lord, have mercy, Lord,
have mercy.

ODE

This mystery is filled, which was prophe-
sied and it was fulfilled today.

God became incarnate, entered under the
law and became a priest.

A new mystery is opened who knelt down
and tied a towel around himself.

O Lord, through your grace cleanse us with
your hands and drink your cup.

Therefore, save us from sins, forgiver of
transgressions, we beseech you.

My heart is shaking, for fear engulfs me be-
cause of Judas.

He has no shame, he has no fear because he
loves money.

My Lord, make us worthy to sit down with
you and partake the bread at your holy table.

Therefore, save us from sins, forgiver of
transgressions, we beseech you.

*Ays khorhoort lûtsav, ant kooshagétsav, asd gadarétsav.
Asdvadz martatsav, 'nt orinok múdav, kahanayatsav.
Nor khorhoort patsav, vor i dzoongs angav, ghénchag úspadzav.
Dér koyin shnorhav, lúva zméz pazgav, arpo pazhagav.
Aha azadya úzméz i méghats, kavich hantsanats, aghachémk.
Sird im sasani, sarsap zis ooni, vasûn Hootayi.
Na voch amaché, yév voch zarhoori, siroghn ardzati.
Dér im, arzhani ara zméz hatsi, ko soorp séghani.
Aha azadya zméz i méghats kavich hantsanats, aghachémk.*

ԱՂՕԹՔ

PRAYER

Քրիստոս՝ մեր Աստուածը, դուն առատ ողորմութիւնդ ցուցաբերելով ընդունեցիր պոռնիկ կնոջ կողմէ իւղով օծումը եւ քու Աւետարանիդ քարոզութեան միջոցաւ մեզի աւանդ տուիր յիշել զինք: Սուրբ առաքեալները Սուրբ Հոգիէն ստացան նոյն օրհնուած իւղէն եւ փոխանցեցին բոլոր հաւատացեալներուն, որպէսզի քահանայական սրբազործութեամբ զործածուի քու սուրբ եկեղեցիիդ մէջ:

O Christ, our God, because of your abundant mercy, you accepted the anointing with oil from the adulterous woman and through the preaching of your holy gospel, you made the whole world remember her. Through the Holy Spirit, the holy apostles received and transmitted the same blessing of oil to all believers, so that through priestly blessing it may be used in your holy Church.

Եւ հիմա, նոյն այդ իւղին օրինակով կ'օրհնենք այս իւղը, որպէսզի ասիկա ըլլայ օծում հաւատացեալներուն ոտքերուն: Կը խնդրենք քու մարդասիրութենէդ, մեզի դրկէ շնորհքի նոյն Հոգին, որ գայ եւ մեր մէջ բնակի եւ բժշկէ մեր հոգիի վէրքերը, որպէսզի միշտ, ամէն ժամ գոհութիւն յայտնելով քու ամենառատ զթութեանդ համար, կատարած ըլլանք աստուածային խոնարհութեանդ յիշատակը եւ փառաւորենք տնօրինութիւններուդ սքանչելի զօրութիւնը, որոնց համար բոլոր արարածներէն փառաւորեալ ես, մեր Տէրը եւ փրկիչը՝ Յիսուս Քրիստոս, Հօրը եւ Սուրբ Հոգիին հետ միասին, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից: Ամէն:

And now, similar to that oil, we bless this oil for anointing the feet of your faithful, and ask of your loving kindness to send upon us your same Spirit of grace, so that he may come and abide in us and heal our spiritual wounds. So that being thankful always and at all times for your all-abundant mercy, we commemorate your divine humility; we glorify your wondrous redemptive power, for which you are glorified by all creatures, our Lord and Savior Jesus Christ, together with the Father and the Holy Spirit, now and always and forever and ever. Amen.

ԴՊՐ. Ամէն. ալէլուիա, ալէլուիա, ալէլուիա:

CHR. Amen. Alleluia! Alleluia! Alleluia!

ՔՀՆ. Օրհնեսցի եւ սրբեսցի իւղս եւ ջուրս՝ այս նշանաւ սուրբ խաչիս եւ սուրբ Աւետարանաւս, եւ առուրս շնորհիւ: Անուամբ Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից: (Երեք անգամ կրկնել)

PRS. Blessed and sanctified be the oil and the water, by the sign of the holy cross and holy Gospel and by the grace of this day, in the name of the Father and of the Son and of the Holy Spirit, now and always and forever and ever. *(Repeat thrice)*

ԴՊՐ. Ամէն:

CHR. Amen.

ՍՐԿ. Սուրբ խաչիւս աղաչեսցուք զՏէր, զի սովաւ փրկեսցէ զմեզ ի մեղաց եւ կեցուցէ շնորհիւ ողորմութեան իւրոյ: Ամենակալ Տէր Աստուած մեր, կեցո եւ ողորմես:

DCN. By the holy cross let us beseech the Lord that he may through it deliver us from our sins and save us by his mercy. Almighty Lord, our God, save us and have mercy upon us.

ՔՀՆ. Պահպանիչ եւ յոյս հաւատացելոց, Քրիստոս Աստուած մեր, պահես, պահպանես եւ օրհնես զժողովուրդս քո որ յառաջակայ, ընդ հովանեաւ սուրբ եւ պատուական խաչի քո ի խաղաղութեան: Փրկես յերեւելի եւ յաներեւոյթ

PRS. O Christ our God, guardian and hope of the faithful, keep, guard, and bless your people present in peace under the protection of your holy and venerable cross in peace. Deliver us from visible and invisible enemies; make us worthy to thank-

Թշնամուտն. արժանաւորեա գոհութեամբ փառա-
ւորել զքեզ ընդ Հօր եւ ընդ Սրբոյ Հոգւոյդ, այժմ
եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից: Ամէն:

fully glorify you together with the Father and the Holy Spirit, now and always and forever and ever. Amen.

Ապա քահանան խորանին ետեւ կ'երթայ եւ
կը հանէ սաղաւարտն ու շուրջադը,
մէջքին կը կապէ անձեռոցը եւ
ծունկի գալով կը լուայ դպիրներուն ոտքերը:
Լուացումի ընթացքին դպիրները կ'երգեն
«Այսօր անցաւ» երգը:
Աւարտին՝ քահանան վերստին
կը գգեստաւորուի.
ապա սարկաւագը կը ձայնէ.---

*The priest, behind the altar, takes off
the crown and the cope,
ties a towel around his waist, kneels
and washes the feet of the acolytes.
During the washing of the feet
the choir sings the hymn “Aysor anjar.”
After washing the feet
the priest puts on again his vestments.
Then the deacon says:*

ՍՐԿ. *Օրթի:*

DCN. Rise.

ՔՀՆ. *Խաղաղութիւն ամենեցուն:*

CLB. Peace be to all.

ԴՊՐ. *Եւ ընդ Հոգւոյդ քում:*

CHR. And with your spirit.

ՍՐԿ. *Երկիրդածութեամբ լուարուք:*

DCN. Listen in awe.

ՔՀՆ. *Սրբոյ Աւետարանիս Յիսուսի Քրիստոսի
որ ըստ Յովհաննու (13:12-15):*

CLB. To the holy Gospel of Jesus Christ accord-
ing to John (13:12-15).

ԴՊՐ. *Փառք քեզ, Տէր, Աստուած մեր:*

CHR. Glory be to you, Lord, our God.

ՍՐԿ. *Պռօսխումէ:*

DCN. Be attentive.

ԴՊՐ. *Ասէ Աստուած:*

CHR. God is speaking.

ՔՀՆ. *Մեր Տէրը Յիսուս Քրիստոս.-*

PRS. Our Lord Jesus Christ:

*Յիսուս իր աշակերտներուն ոտքերը լուայէ
ետք՝ հագաւ իր հագուստները եւ կրկին սեղան
բազմեցաւ: Ապա հարցուց.*

After he had washed their feet, had put on
his robe, and had returned to the table, he said to
them,

*- Գիտէ՞ք ինչ ըրի ձեզի: Դուք զիս «Վար-
դապետ» եւ «Տէր» կը կոչէք, եւ ճիշդ կ'ըսէք,
որովհետեւ իրապէս այլ եմ: Արդ, եթէ ես՝ որ Տէր
եւ Վարդապետ եմ՝ լուացի ձեր ոտքերը, դուք այլ
պարտաւոր էք իրարու ոտքերը լուալ: Ես ձեզի
օրինակ մը տուի, որպէսզի դուք այլ իրարու ընէք
այն՝ ինչ որ ես ձեզի ըրի:*

“Do you know what I have done to you?
You call me Teacher and Lord—and you are right,
for that is what I am. So if I, your Lord and Teach-
er, have washed your feet, you also ought to wash
one another’s feet. For I have set you an example,
that you also should do as I have done to you”.

ՍՐԿ. *Խնդրեսցուք հաւատով միաբանութեամբ
ի Տեառնէ՝ զի զողորմութեան ըզնորհս իւր
արասցէ ի վերայ մեր. Տէրն ամենակալ կեցուցէ
եւ ողորմեսցի:*

DCN. Let us in faith and with one accord ask of
the Lord that he may bestow upon us the grace
of his mercy. May the almighty Lord save us and
have mercy upon us.

ԴՊՐ. *Կեցո՛ւ, Տէ՛ր:*

CHR. Save us, Lord.

*Տէր ողորմեա, Տէր ողորմեա, Տէր ողոր-
մեա:*

Lord, have mercy, Lord, have mercy, Lord,
have mercy.

ՔՀՆ. Թագաւոր խաղաղութեան օգնական եւ փրկիչ անձանց մերոց, Քրիստոս Աստուած մեր, պարսպեալ պահեա զժողովուրդս քո ընդ հովանեաւ սուրբ եւ պատուական խաչի քո ի խաղաղութեան: Փրկեա յերեւելի եւ յաներեւոյթ թշնամոյն. արժանաւորեա գոհութեամբ փառաւորել զքեզ ընդ Հօր եւ ընդ Սրբոյ Հոգւոյդ, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից: Ամէն:

PRS. King of peace, our helper and our savior, O Christ our Lord, protect and keep your people under the protection of your holy and venerable cross in peace. Deliver us from visible and invisible enemies; make us worthy to thankfully glorify you together with the Father and the Holy Spirit, now and always and forever and ever. Amen.

ՔՀՆ. Օրհնեալ Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս: Ամէն:

PRS. Blessed be our Lord Jesus Christ. Amen.

Հայր մեր որ յերկինս ես, սուրբ եղիցի անուն քո: Եկեսցէ արքայութիւն քո. եղիցին կամք քո որպէս յերկինս եւ յերկրի: Զհաց մեր հանապազորդ տուր մեզ այսօր: Եւ թող մեզ զպարտիս մեր, որպէս եւ մեք թողու՞մք մերոց պարտապանաց: Եւ մի՛ տանիր զմեզ ի փորձութիւն, այլ փրկեա զմեզ ի չարէ: Զի քո է արքայութիւն եւ զօրութիւն եւ փառք, յաւիտեանս: Ամէն:

Our Father, who art in heaven, hallowed be Thy name. Thy kingdom come. Thy will be done on earth as it is in heaven. Give us this day our daily bread. And forgive us our trespasses, as we forgive those who trespass against us. And lead us not into temptation, but deliver us from evil. For Thine is the kingdom and the power and the glory, forever. Amen.

Օրհնեալ եղերուք ի շնորհաց Սրբոյ Հոգւոյն, երթայք խաղաղութեամբ եւ Տէր եղիցի ընդ ձեզ ընդ ամենեսեանդ: Ամէն:

Be blessed by the grace of the Holy Spirit; depart in peace, and may the Lord be with you all. Amen.

Արարողութեան աւարտին,
վարագոյրը կը փակուի:

*The curtain is closed
at the end of the service.*

ԿԱՐԳ ՈՏՆԱԼՈՒԱՅԻ — WASHING OF FEET

ՍԱՂՄՈՍ 51(50) — PSALM 51

Ացորդ

Յօ - դեա յիս մըշտ - կաւ եւ սուրբ ե - դէ - ց ,
 լը - ւա ե - ւ քան ը - դ - ձիւն ըս - պի - տա - կ ե - դէ - ց :

1 Ո - զոր - մեա ինձ Աստ - ուած ըստ մե - ծի
 ո - զոր - մու - թեան քու - մ , ըստ բա - զում զը - թու - թեան քում
 քա - լեա դա - նօ - ըէ - նու - թիւ - նը - ս ի - մ :

2 Ա - ու - ւե - լ լը - ւա դիս յա - նօ - ըէ - նու թե - նէ իմ - մէ
 եւ ի մե - զաց ի - մոց սուրբ ա - ըա դի - ս :

3 Զա - նօ - ըէ - նու - թիւ - նս իմ ես ին - ձէն դի - տե - մ
 եւ մեղք իմ ա - ու - ջի ի - մ են յա - մե - նայն ժա - մ :

4

Քե - զ մի - աշն մե - դա - յ Տէ - ր եւ չար
 ա - սա - ջի քո ա - - րա - րի - :

5

Որ - պէ - ս ար - դար ե - դի - ցիս ի բա - նըս քո
 եւ յաղ - թող ի դա - տե - լ քե - զ :

6

Սի - բա սուրբ հաս - տա - տեա յիս Ա ստ - ուա - ծ եւ հո - գի
 ու - դիդ նո - ըո - գեա ի փո - ըի ի - մու - մ :

7

Տէ - ր ե - թէ ըզ - շըր - թուես իմ բա - նա - ս ,
 բե - բան ի մ ե - ը - գե - ս - ցէ գորհ - նու - թիւ - նըս քո - :

Փառք

Փա - րք Հօր եւ Որդ - ւոյ եւ Հոգ ւոյն Սըր - բո - յ , այժմ եւ
 միշտ եւ - լ յա - լի - տեանս յա - լի - տե - նից . ա - մէ - ն :

ՇԱՐԱԿԱՆ ԱԿ – CHANT, Mode II

1 *Միջակ*

Ա - յ - սօ - ր կանգ-նե - ցաւ ա - ւա-զան մը - կըր-տու-թեան
 ի թո - դու - թիւն մե - դաց մե - լո - ց :

2
 Ա - յ - սօ - ր Տէ - րը-ն մեր լը - ւա նայր զո-տս
 ա - շա - կե-ր-տացն եւ պատ-ուի-րէր զայս ա - սե - լո - վ :

3
 Մի ոմն ի ձէնջ Ե-ղ - բարբ մա-տ - նե - լոց է
 զի-ս ի մահ եւ ո - րո - շի յա - շա-կեր-տա - ցդ :

4
 Զայն լը - եա - լ Պե-տ - րո - սի ա - կ - նար - կէր
 ա-ռ Յով-հան - նէ - ս հա-ր-ցա-նել թէ ով ի - ցէ - :

5
 Բա - նըն զոր ա - սաց Յի - սուս տրտ-մե-ցոյց զիւր
 դանդաղելով
 զա - շա - կերտան եւ խոտ - վե - ցան ա - մե - նե - քեա - ն :

ՔԱՐՈԶ — EXHORTATION

2ափստոր

1

Աստ - ուա - ծ մե - ծ եւ սքան - չե - լա - դործ
 դօ - րու - թիւ - ն, ա - նե - դա - նե - լի բը - նու - թիւն,
 որ ո - դոր - մու - թեա - մք հա - ճե - ցար ա - ո - նել զարարածս
 ա - մե - նայն յո - չըն - չէ - . ա - դա - չե - մք:
 Լուր Տէր եւ ո - դո - ր - մեա - :

2

Ե - դե - ր մա - րդ ճըշ - մա - րիտ, ան - ճա - ու - լի
 ծա - դումն եւ ճա - ու - դայթ ան - հա - սա - նե - լի
 ա - նի - մա - նա - լի Հօ - ր եւ ե - կի - ր
 ի փրկ - կու թիւն մեզ մար - դա - սէ - ր. ա - դա - չե - մք:
 Լուր Տէր եւ ո - դո - ր - մեա - :

3

ե - ղե - ր լրումն օ - րի-նաց եւ մար-գա - րէ - ի - ց ,

եւ ե - կիր կա - մաւ ի վեր-նա-տու-նըն խո-ր - հը - ր - դոյ

լը - ւա - ցե - ր զոտս ա - շա - կեր - տաց քոց

ան-ճա - ոե - լի խո-նար-հու - թեա - մբ . ա - դա - չե - մք :

Լուր Տէր եւ ո - ղո - ր - մեա :

4

Ո - ղոր-մեա - ց մե-զ ՏէրԱստուած մե-ր ըստ մե-ծի

ո-ղոր մութեան քում , ա սասցուք ա-մե-նե-քեան մի-ա-բա-նու - թեա - մք :

Տէր ո - ղոր - մեա , Տէր ո - ղոր - մեա ,

ղանդաղելով

լուր Տէր եւ ո - ղո - ր - մեա :

ԳԱՆՁ – ODE

1 *2ափստոր*

Ա - յս խո - ր - հուրդ լը - ցաւ, ա - նդ
 դու - շա - կե - ցաւ, ա - ստ կա - տա - բե - ցաւ:

2

Ա - ստ - ուա - ծ մար - դա - ցաւ, 'նդօ -
 - ըի - նօք մը - տաւ, քա - չա - նա - յա - ցաւ:

3

Նո - ր խո - ր - հուրդ բա - ցաւ, ո - ը
 ի ծունկս ան - կաւ, դե - ն - ջա - կ ըս - փա - ծաւ:

- *2ափստոր*

Տէր քո - յին չնո - ը - շա - ւ,

Միջակ

լը - լա դմե - գ բա - գ - կաւ, ա - ը - բո

2ափստոր

բա - ժա - կա - լ:

Միջակ

Ա - չա ա - դա - տեա ըգ - մե - գ ի մե - դաց

քա - լի - չ յա - ն - ցա - նա - ց. ա - դա - չե - մք:

1

Մանր

Սի - րա ի - մ

սա - սա - նի սա - ր -

- սա - փ զի - ս

ու - նի վա - սը

- ն Յու - դա - յի - ն :

2

նա

ա - մա - չէ ե - ւ

ն - չ զա - ր -

- հու - րի , սի - րո -

- ղն ա - ր - ծա - թի :

2ափառոր

Տէր իմ ար - ծա - նի

Միջակ

ա - րա զմեզ հա - ցի քո սու - րբ

2ափստոր

սե - ղա - նի :

Միջակ

Ա - հա ա - ղա - տեա ըզ - մե-զ ի մե - ղաց

քա - ՚ի չ յա-ն-ցա - նա - ց. ա - ղա - չե - մք :